HOOFDSTUK 5 Rusland: economie, milieu en bevolking

§1 De natuurlijke omgeving

Basisboek 52 Grenzen tussen de Köppen-klimaten

▶ Van de evenaar af naar de polen zijn er de volgende natuurlijke zones:
Zone A: **[tropische vegetatie]** met als meest kenmerkende boom de kokospalm.
Zone B: **[woestijnvegetatie]**
Zone C: **[loofbomen]**
Zone D: **[naaldbomen]**
Zone E: **[toendra's** of **[eeuwig ijs].**

● De **[palmgrens]** ligt bij de isotherm **[18]**ºC in de koudste maand.

■ De**[loofbomengrens]** ligt bij de isotherm **[–3]** ºC in de koudste maand.

■ De **[boomgrens]** ligt bij de isotherm **[10]**ºC in de warmste maand.

Basisboek 67 Grondsoorten

▶ Een grondsoort; losse materiaal aan de oppervlakte van de aardkorst. In Nederland: zand, klei, löss en veen.

● Zand heeft **[grove]** korrels met **[grote]** poriën. Het water zakt hier gemakkelijk in weg. Zandgronden zijn daarom **[droog]** en **[onvruchtbaar].** De korrelgrootte van klei en löss is **[kleiner]**dan die van zand, dus **[kleinere]** poriën. Ze zijn **[vruchtbaarder].**

● Veen bestaat uit **[plantenresten]** en houdt goed water vast en is vruchtbaar. Gedroogd veen noem je **[turf].**

§2 Transportproblemen in Rusland

Basisboek 35 Luchtstreken en isothermen

▶ Isothermen zijn lijnen die **[plaatsen met een gelijke temperatuur]** met elkaar verbinden. Begrenzing van luchtstreken noem je **[thermische]** begrenzing.

● De grens van de tropen noem je de **[palmgrens]**. Hierbij hoort een isotherm van 18 ºC in de **[koudste]** maand.

● De grens van de poolstreken noem je de **[boomgren]s**. Hierbij hoort een isotherm van 10 ºC in de **[warmste]** maand.

§3 Veranderingen in de twintigste eeuw: politiek en economie

Basisboek 204 Politiek systeem: centrale staat

▶ Het **[politiek systeem]** is de manier waarop een staat bestuurd wordt.

● In een **[centraal geregeerde]** staat gelden overal precies dezelfde regels. Alles wordt vanuit één centraal punt geregeld, de hoofdstad.

Basisboek 205 Politiek systeem: bondsstaat

▶ Een vereniging van staten heet een **[bondsstaat]** of een **[federatie]** en wordt geleid door een bondsregering of een **[federale]** regering.

● Elke **[deelstaat]** heeft een eigen regering, een eigen hoofdstad en eigen wetten.

Basisboek 206 Economische systemen

▶ Het **[economische systeem]** is de manier waarop in een staat de productie van goederen geregeld is.

● In het **[kapitalistische]** productiesysteem (ook wel vrijemarkteconomie) wordt de productie geleid door particuliere ondernemers.

§4 Milieuproblemen in de toendra en de taiga

Basisboek 104 Broeikaseffect: opwarming van de aarde

▶ CO_2 is een **[broeikasgas]**.
Het vasthouden van zonnewarmte door de dampkring heet het **[broeikaseffect]**.

● Zonder broeikaseffect zou de aarde **[onbewoonbaar]** zijn. Gemiddeld zou het **[-18 ˚C]** zijn in plaats van **[+15 ˚C]** nu.
De toename **[CO_2]** versterkt het 'natuurlijke' effect: de temperatuur op aarde is **[gestegen]**.

■ Steeds meer CO_2 in de lucht door:
- [verbranding fossiele brandstoffen]
- [ontbossing]

Basisboek 127 De industrie

▶ In de industrie worden van één product heel veel gemaakt. Dit heet **[massaproductie].** Twee soorten industrie.

● Zware industrieën gebruiken veel **[grondstoffen]**.

● Zware industrie: **[uitgestrekte]** terreinen met veel bebouwing en opvallende inrichtingselementen zoals **[hoogovens]** of schoorstenen.

● Zware industrie op drie plekken.

■ **[Oude mijngebieden]**.

■ **[Aan de kust]**

■ **[Eind van de pijpleiding]**.

● De meeste industrie behoort tot de lichte industrie (in het Engels '**[footloose]** industry'). Dat zijn bedrijven die **[halffabricaten]** of onderdelen bewerken, die vervolgens regelrecht naar de markt gaan. Deze bedrijven zijn niet 'vastgebonden' en kunnen zich **[op veel plaatsen]** vestigen.

§5 Het Aralmeer wordt de Aralwoestijn

Basisboek 16 Remote sensing

▶ **[Remote sensing]** (waarnemen op afstand): meettechniek om de aarde te observeren.

● **[Optische]** camera's maken vanuit satellieten in de ruimte overdag opnames van de aarde.

● Naast **[lichtstralen]** zijn er nog een heleboel stralen die alleen zijn waar te nemen met speciale **[sensors].**

■ **[Warmtesensoren]** nemen warmte waar die voorwerpen uitstralen. De computer maakt een namaakfoto, ingekleurd met zogenaamde 'valse kleuren'.

■ **[Radarsensoren]** kijken door bewolking heen en kunnen ook 's nachts opnames maken.

Basisboek 100 Verwoestijning

▶ In het grensgebied van **[woestijnsteppe]** en **[woestijn]** valt weinig regen, waardoor de **[plantengroei]** erg kwetsbaar is.

● Als alles kaal wordt gevreten door vee en planten geen kans krijgen om te groeien, spreek je van **[overbeweiding]**. Het is, naast de onbetrouwbare neerslag, een van de oorzaken van uitbreiding van de woestijn (=**[verwoestijning]**).